

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД 2022–2027 РОКІВ

Автор. кол.: Сокурєнко В. В., Бугайчук К. Л.

I. Загальні положення

В умовах військової агресії країни-окупанта та здійснення повномасштабних бойових дій на території нашої держави особливої актуальності набувають питання здійснення збройної відсічі військам агресора, забезпечення цивільної безпеки та публічного порядку на території країни, проведення гуманітарних місій та операцій.

Проведення зазначених дій неможливо без подальшого удосконалення діяльності Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України), яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;
- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;
- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Таким чином, виконання покладених на МВС України завдань зумовлює подальший розвиток власної системи авіаційної безпеки, яка має стати органічною складовою національного сектору безпеки та оборони та у взаємодії з іншими органами державної влади буде здатна на високому рівні забезпечити безпеку та сталий розвиток країни.

II. Наявні проблеми

Сьогодні основними типами вертольотів, що використовуються в системі системи МВС України, є модернізовані вертольоти АТ «Мотор Січ», які були випущені в колишньому СРСР у 1975–1989 роках. Зазначені зразки не можуть повною мірою виконувати весь спектр завдань, покладених на органи та підрозділи системи МВС України, і потребують значних обсягів фінансування для їх експлуатації та ремонту.

Руйнування та відсутність належної авіаційної інфраструктури, зокрема призначеної для проведення обслуговування, ремонту та модернізації авіаційної техніки, обмежують її ефективне утримання та застосування.

Практика бойових дій та забезпечення публічного порядку і безпеки на території країни показує ефективність застосування в діяльності системи МВС України можливостей безпілотних літальних апаратів, що потребує відповідних програм підготовки їх операторів, створення центрів їх сертифікації та обслуговування.

Існує нагальна потреба в розбудові системи підготовки (перепідготовки) та підвищення кваліфікації фахівців для системи авіаційної безпеки МВС України: пілотів, техніків, операторів безпілотних літальних апаратів, інструкторів, а також у оптимізації відповідних навчальних планів та програм.

III. Мета та правова основа

Концепція розвитку системи авіаційної безпеки МВС України на період 2022–2027 років (далі – Концепція) визначає основні напрями розбудови системи авіаційної безпеки МВС України, удосконалення системи управління авіаційними підрозділами, створення умов для їх оснащення сучасними зразками авіаційної техніки, забезпечення функціонування ефективної системи підготовки (перепідготовки) кадрів як для застосування, так і обслуговування авіаційної техніки, забезпечення подальшого розвитку авіаційного потенціалу системи МВС України з урахуванням найкращого світового та європейського досвіду.

Правовою основою розробки та подальшої реалізації Концепції є Конституція України, закони України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року, «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 року, «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року, Повітряний кодекс України, Кодекс Цивільного захисту України, інші закони України, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України, МВС України, інших органів виконавчої влади щодо реалізації положень Концепції.

IV. Основні цілі та завдання

Стратегічна ціль № 1. Удосконалення нормативно-правових засад розвитку системи авіаційної безпеки МВС

Досягнення зазначеної цілі здійснюється шляхом вирішення таких завдань:

- внесення змін до чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність авіаційних підрозділів системи МВС України, з метою подальшої оптимізації їхнього правового статусу, удосконалення системи управління та координації, а також врегулювання загальних процедур використання авіаційної техніки системі МВС України;
- адаптація нормативно-правових актів з питань, що стосуються розбудови системи авіаційної безпеки МВС України, застосування авіаційної техніки відповідно до вимог міжнародних та європейських стандартів, стандартів НАТО, а також передових практик у сфері національної безпеки та оборони;
- затвердження відомчих нормативно-правових актів з питань використання та експлуатації безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА) у системі МВС України, ухвалення порядку координації дій суб'єктів застосування БпЛА, визначення правового статусу інформації, отриманої за допомогою БпЛА, та її використання під час проведення оперативно-розшукових та кримінально-процесуальних заходів;
- прийняття комплексної настанови з використання авіаційних підрозділів та БпЛА у різних сферах службової та службово-бойової діяльності органів та підрозділів МВС України;
- розробка нормативної документації, інструкцій, положень, порядків здійснення сертифікаційної та реєстраційної діяльності щодо авіаційної техніки підрозділів системи МВС України.

Стратегічна ціль № 2. Забезпечення належного рівня організаційної, технічної та інформаційної підтримки системи авіаційної безпеки МВС України

Досягнення зазначеної цілі здійснюється шляхом вирішення таких завдань:

- здійснення постійного моніторингу у сфері виготовлення та застосування нових зразків авіаційної техніки та БпЛА, їх модернізації та удосконалення;
- оперативне впровадження найкращих світових та європейських досягнень, а також стандартів НАТО щодо використання авіаційної техніки та БпЛА в оперативно-службову діяльність органів та підрозділів МВС України;
- розгортання нових авіаційних підрозділів (частин) ЦОВВ, діяльність яких координується та спрямовується МВС України з метою належного виконання службово-бойових завдань, покладених на ці органи керівництвом держави та МВС України;

- створення міжвідомчої робочої групи з представників зацікавлених державних органів щодо вироблення єдиної політики у сфері використання авіаційних підрозділів системи МВС України;
- налагодження взаємодії з авіаційними підприємствами України (іноземними компаніями), які можуть залучатися до модернізації та переобладнання авіаційної техніки та БпЛА відповідно до сучасних вимог;
- затвердження рекомендованого переліку та технічних вимог до авіаційної техніки та БпЛА, що використовуються або плануються до використання в органах та підрозділах МВС України;
- розробка відомчих нормативів сертифікації, повірки та технічного обслуговування авіаційної техніки та БпЛА в системі МВС України;
- забезпечення розробки спеціального програмного забезпечення для виконання службових завдань, що ставляться перед авіаційними підрозділами системи МВС України;
- створення мобільних сервісних центрів на місцях базування авіаційних підрозділів органів системи МВС України, які забезпечать систематичне обслуговування авіаційної техніки та БпЛА.

Стратегічна ціль № 3. Удосконалення матеріально-технічного забезпечення системи авіаційної безпеки МВС України

Досягнення зазначеної цілі здійснюється шляхом вирішення таких завдань:

- відновлення втраченої в результаті російської агресії аеродромної інфраструктури органів системи МВС України (ангари, ремонтні майстерні, злітно-посадкові смуги та ін.) та будівництво нових інфраструктурних об'єктів;
- забезпечення побудови нових ангарів, аеродромів, полігонів та тактичних майданчиків для зберігання, технічного обслуговування та проведення тренувальних польотів БпЛА;
- здійснення оптимізації авіаційного парку МВС України шляхом закупівлі новітніх зразків авіаційної техніки та БпЛА, зокрема зарубіжного виробництва (Airbus Helicopters типу EC 225 LP, EC145 та H125; Sikorsky UH-60 Black Hawk, Sikorsky PZL Mielec S-70i тощо);
- продовження використання в авіаційних підрозділах МВС України вітчизняних зразків авіаційної техніки (Ми-2МСБ, Мі-8МСБ-В, Мі-8МТВ-МСБ-В, Ми-8МТ, Ми-8МТВ, Мі-9(8Т)), проведення їх системної модернізації та технічного обслуговування;
- розбудова парку спеціальної автомобільної техніки та технічних засобів з метою ефективного наземного забезпечення польотів авіаційних підрозділів системи МВС України;
- розроблення щорічного кошторису діяльності системи авіаційної безпеки МВС України (закупівля техніки, технічне обслуговування, навчання та сертифікація фахівців тощо);
- залучення коштів іноземних партнерів та донорів у порядку, передбаченому законодавством України;
- забезпечення прозорості тендерних процедур при закупівлі, використанні та технічному обслуговуванні авіаційної техніки та БпЛА.

Стратегічна ціль № 4. Створення системи кадрового забезпечення авіаційних підрозділів МВС України, удосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації пілотів, операторів БпЛА та технічних фахівців

Зміцнення кадрового складу, здійснення якісної підготовки та перепідготовки фахівців визнається найбільш пріоритетним напрямом розбудови системи авіаційної безпеки МВС України.

Досягнення зазначеної цілі здійснюється шляхом вирішення таких завдань:

- визначення Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (далі – КЛК) як головного закладу вищої освіти з підготовки, перепідготовки та підвищення фахівців для авіаційних підрозділів МВС України, здійснення поетапної розбудови його інфраструктури та освітніх можливостей;

- створення на базі КЛК центру з технічного обслуговування та ремонту БпЛА, підготовки і перепідготовки операторів БпЛА, забезпечення розробки нормативно-правової основи його діяльності та сертифікації його педагогічного та науково-педагогічного складу;
- здійснення подальшої розбудови та розвитку діяльності військової кафедри КЛК шляхом започаткування підготовки за новими військово-обліковими спеціальностями, відповідно до потреб органів та підрозділів системи МВС України, а також інших органів державної влади, що виконують завдання у сфері забезпечення безпеки та оборони країни;
- оснащення КЛК та інших навчальних підрозділів МВС України новітніми зразками авіаційної техніки, авіаційними польотними тренажерами, які будуть використовуватися для проведення освітнього процесу, а також для виконання завдань, покладених на МВС України керівництвом держави;
- здійснення системної науково-технічної та дослідно-конструкторської діяльності для подальшого надання виробничим підприємствам та установам технічних завдань, а також іншої необхідної документації на виготовлення нових зразків авіаційної техніки та БпЛА або модернізації наявних;
- розроблення алгоритму формування державного замовлення та порядку добору на навчання фахівців для авіаційних підрозділів МВС України;
- визначення необхідних обсягів персоналу ЦОВВ та інших підрозділів МВС України, який потребує підвищення кваліфікації або перепідготовки у сфері застосування та технічного обслуговування авіаційної техніки;
- створення на базі Державної установи «Головний медичний центр МВС України» госпітального відділення лікарсько-льотної експертизи;
- закупівля для використання в освітньому процесі новітніх технічних засобів навчання (макетів, тренажерів, вузлів та агрегатів, БпЛА тощо);
- розроблення типових освітніх програм підготовки фахівців авіаційних підрозділів (пілоти, техніки, оператори БпЛА), а також освітніх програм підвищення кваліфікації та спеціалізації з урахуванням особливостей діяльності Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- організація систематичних тренінгів, семінарів, закордонних відряджень та інших освітньо-наукових заходів щодо обміну досвідом підготовки фахівців авіаційних підрозділів;
- впорядкування мережі закладів освіти, що готують фахівців для системи авіаційної безпеки МВС України.

V. Очікувані результати та практичний ефект

Реалізація положень Концепції дозволить:

- 1) створити професійні, всебічно забезпечені авіаційні підрозділи, які за своїми спроможностями будуть здатні ефективно виконувати завдання щодо забезпечення національної безпеки держави, захисту прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки та порядку на території України;
- 2) здійснити поетапний перехід до впровадження новітніх технологій у сфері забезпечення національної безпеки держави;
- 3) удосконалити нормативно-правову основу функціонування системи авіаційної безпеки МВС України відповідно до найкращих світових стандартів якості та безпеки;
- 4) удосконалити систему управління та координації авіаційних підрозділів МВС України;
- 5) створити передумови для розвитку вітчизняного сектору авіабудування, оснащення системи авіаційної безпеки МВС України якісно новими типами авіаційної техніки;
- 6) відновити авіаційну інфраструктуру держави та системи МВС України, створити додаткові робочі місця;

7) підвищити рівень кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення авіаційних підрозділів МВС України;

8) впровадити нові принципи, алгоритми та програми підготовки фахівців в авіаційній сфері, створити нові професії, що здатні забезпечити потреби МВС України в правоохоронній сфері;

9) модернізувати систему відомчої освіти МВС України, яка буде функціонувати на засадах гармонізації законодавчої та відомчої нормативно-правової бази, а також освітніх стандартів країн – членів НАТО;

10) зберегти життя та здоров'я особового складу МВС України, підвищити рівень його особистої безпеки під час виконання службово-бойових завдань.

Належна розбудова системи авіаційної безпеки МВС України стане ключовим фактором ефективного та якісного виконання авіаційними підрозділами НГУ, НПУ, ДСНС та ДПСУ завдань щодо:

1) повітряної охорони особливо важливих і режимних об'єктів;

2) забезпечення режиму надзвичайного (воєнного) стану та інших правових режимів, уведених відповідно до чинного законодавства України;

3) ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

4) забезпечення доставки підрозділів спеціального призначення (оперативних груп) для виконання службово-бойових (бойових) завдань;

5) доставки у визначені райони спеціальних вантажів (зброї, боєприпасів, спеціальної техніки, гуманітарних вантажів тощо);

6) здійснення патрулювання населених пунктів та окремих територій, забезпечення контролю за проведенням масових, культурно-видовищних, спортивних та інших заходів, пов'язаних з участю значної кількості людей;

7) сприяння органам та підрозділам системи МВС України в проведенні оперативно-розшукових заходів, спеціальних операцій, виявленні і припиненні діяльності організованих злочинних груп, зокрема терористичної спрямованості;

8) забезпечення контролю за безпекою дорожнього руху, розшуку викрадених транспортних засобів, пошуку осіб, які перебувають у розшуку або втекли з місць позбавлення волі;

9) виконання спеціальних пошукових та рятувальних робіт, зокрема на морі та в гірській місцевості;

10) забезпечення гасіння з повітря пожеж у природних екосистемах;

11) здійснення аеромедичної евакуації до лікувальних закладів осіб, що потребують допомоги;

12) забезпечення цілодобового повітряного моніторингу державного кордону та оперативного реагування на зміни оперативної обстановки;

13) здійснення дистанційного контролю за локальними ділянками кордону в режимі реального часу;

14) ведення десантно-штурмових (аеромобільних) дій для боротьби з протиправною діяльністю на кордоні.

VII. Фінансове забезпечення реалізації Концепції

Фінансування заходів із реалізації Концепції передбачається здійснювати за рахунок коштів державного бюджету, закладених на фінансування МВС України у відповідному році, а також інших джерел, не заборонених законодавством України.

Потреба фінансових ресурсів на реалізацію положень Концепції може коригуватися щороку з урахуванням сум видатків державного бюджету на відповідний рік та фактичного виконання завдань за підсумками попередніх років.